

- یک‌شنبه ۳۰ دی ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۴۵**

فربهی اشتغال غیررسمی در حوزه خدمات، بیانگر ساختار معیوب اقتصاد ایران

سیهرغرب، گروه اقتصادی – طاهره ترابی‌مهوش؛ در پی گفت‌وگو با عضو هیئت‌علمی دانشگاه اهواز مشخص شد؛ فربهی اشتغال غیررسمی در حوزه خدمات بیانگر ساختار معیوب اقتصاد ایران است.

در تعریف، فعالیت اقتصادی به فعلیاتی گفته می‌شود که به تولید کالا یا ارائه خدمت منجر شود. این فعالیت گروه‌های عمده اقتصاد اعم از صنعت، کشاورزی و خدمات را دربرمی‌گیرد که در بخش کشاورزی شامل فعالیت‌های مربوط به حوزه کشاورزی، شکار، جنگلداری و شیلات است. بخش صنعت مواردی نظیر استخراج معدن، فعالیت‌های عمرانی و ساختمان است و بخش خدمات نیز فعالیت‌هایی نظیر عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری، عرضه محصولات خانگی، فعالیت‌های مربوط به هتل و رستوران، بیمه، بانکداری، حمل‌ونقل، انبارداری، آموزش و بهداشت را دربرمی‌گیرد. طی چند دهه اخیر در کشور ما شاهد فربه شدن بخش خدمات در عرصه اشتغال‌زایی نسبت به دو بخش دیگر بوده‌ایم که یکی از علل رشد کسب و کارهای خدماتی را می‌توان کاهش خطر ایجاد این مشاغل دانست زیرا افراد با کمترین هزینه نسبت به بخش تولید، فارغ از فعالیت‌های عمده خدماتی در سطح کلان همچون بانکداری و غیره می‌توانند اقدام به راه‌اندازی مشاغل خدماتی کنند.

جالب‌تر اینکه در استان همدان نیز امروز بخش خدمات بیشترین سهم را از اشتغال ایجادشده به خود اختصاص داده به نحوی که اخیراً در

گفت‌وگویی که با یوسف شعبانی؛ مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی داشتیم، مشخص شد در یک سال گذشته خدمات با ۴۲ درصد سهم، در صدر فهرست اشتغال‌زایی استان همدان با فراهم کردن ۱۰ هزار و ۱۶ فرصت شغلی قرار گرفته است. این اساس با توجه به اهمیت موضوع برآن شدیم تا درخصوص تفاوت کیفی اشتغال در عرصه خدمات و تولید با دانش‌آموخته دکتری اقتصاد با گرایش توسعه و نیز عضو هیئت‌علمی دانشگاه اهواز گفت‌وگویی ترتیب دهیم که در ادامه می‌خوانید؛

سید مرتضی افقه با بیان اینکه در کشورهای پیشرفته وقتی بخش خدمات به لحاظ اشتغال‌زایی نسبت به سایر بخش‌های تولید همچون صنعت و کشاورزی پیشی می‌گیرد، نشان از توسعه‌یافتگی دارد، گفت: دلیل اینکه در کشورها خدمات اهمیت بیشتری پیدا کرده، بدان جهت است که فناوری‌های خودکار وارد می‌بخش تولید صنعتی و کشاورزی شده و نیروی کار آزادشده به بخش خدمات رفته است.

وی با ابراز اینکه گسترش بخش خدمات و سهم ارزش افزوده آن در تولید ملی و سهم اشتغال آن به معنی این است که جامعه رفاه بیشتری پیدا کرده، اظهار کرد: در کشورهای پیشرو، در حال حاضر در بخش تولید فناوری جای نیروی کار فیزیکی را گرفته است.

وی با تأکید بر اینکه در این کشورها گسترش کارهای خدماتی در راستای افزایش رفاه در جامعه است ادعان کرد؛ برای مثال در آمریکا بخش تولید خدماتی پول ددیجیتال مشترک و اتصال شبکه‌های پرداخت دو کشور است. این اقدام نه‌تنها تسهیل مبادلات مالی را در پی دارد، بلکه امیدواری‌های تازه‌ای برای تقویت روابط اقتصادی و تجاری بین ایران و روسیه ایجاد کرده است.

با عملیاتی شدن پول دیجیتال مشترک ایران و روسیه، دو کشور گام بزرگی به سوی ایجاد یک سیستم پرداخت جهانی جایگزین برداشته‌اند. این پول دیجیتال که بر اساس توافق دو کشور طراحی شده است، امکان تسویه حساب‌های تجاری را بدون نیاز به ارزهای خارجی مانند دلار فراهم می‌کند. این اقدام نه‌تنها هزینه‌های مبادلات را کاهش می‌دهد، بلکه وابستگی دو

با انگلیس حدوداً ۷۵ درصد شاغلان در بخش خدمات، دو درصد در بخش کشاورزی و بین ۱۴ تا ۱۵ درصد هم در بخش صنعت هستند. این کارشناس اقتصادی، افزود: البته این تقسیم‌بندی بدان معنا نیست که ارزش افزوده دو بخش دیگر کم است بلکه این فناوری است که جایگزین کار ی‌دی شده و ارزش افزوده می‌آفریند. افقه با اشاره به اینکه متأسفانه ساختار توزیع شاغلان در سه بخش اقتصادی، در ایران نیز به غلط شبیه کشورهای پیشرفته شده، اظهار کرد: بدان معنا که ۵۱ تا ۵۲ درصد از اشتغال در بخش خدمات، ۳۳ درصد در بخش صنعت و ۱۷ درصد در بخش کشاورزی است، این تقسیم‌بندی نسبت به ساختار یا سطح توسعه‌یافتگی کشور ما غیرمنطقی است.

وی در پاسخ به چرایی این روند پیش‌آمده خاطرنشان کرد: این مهم نشأت‌گرفته از درآمد‌های نفت است یعنی به جای فناوری، وجود درآمد‌های نفتی، کاهش تولید در دو بخش کشاورزی و صنعت را جبران کرد.

وی با تأکید بر اینکه متأسفانه با بهره‌مندی از پول نفت کمبود تولید ایجادشده از دو بخش کشاورزی و صنعتی با واردات به جای تقویت فناوری جبران شد، عنوان کرد: اینکه امروز این مسئله برچسته شده، بدین دلیل است که با حذف پول نفت در پی تحریم‌ها، چون دو بخش کشاورزی و صنعت رشد کافی نداشته که برای فعالان این بخش فعالیت توجیه‌پذیر باشد، شاهد ایجاد تورم و فربهی در بخش خدمات هستیم.

پول دیجیتال ایران و روسیه، تحولی بزرگ در نظام مالی بین‌المللی

کشور به سیستم‌های مالی بین‌المللی مانند SWIFT را نیز کم می‌کند ۱۷.

* اتصال شبکه‌های پرداخت شتاب و میر: تسهیل مبادلات اقتصادی

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای همکاری ایران و روسیه، اتصال شبکه‌های پرداخت شتاب و میر است. این اتصال امکان استفاده از کارت‌های بانکی دو کشور در دستگاه‌های خودپرداز و پایانه‌های فروش را فراهم کرده است. به گفته محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی ایران، این اقدام مرحله نخست از یک طرح بزرگ است که در آینده نزدیک به مرحله نهایی خواهد رسید. این اتصال، مبادلات اقتصادی بین دو کشور را تسهیل و زمینه را برای افزایش

این اقتصاددانان با تأکید بر اینکه تنها چاره موجود بازگشت به برنامه‌های تدوین‌شده در اول انقلاب است که بر پایه آن قرار بود وابستگی به نفت را کم کنیم، تصریح کرد: بدان معنا که اگر قرار است چیزی از کشور صادر شود در وهله نخست به‌دلیل نداشتن تخصص، مهارت و تحصیلات پیشرفته باشد.

افقه با ابراز تأسف از اینکه حدود ۴۰ تا ۴۵ درصد از شاغلان بخش خدمات نیز طبق برخی آمارها در بخش غیر رسمی و سطح پایین فعالیت می‌کنند تشریح کرد: عمده این افراد به‌دلیل ضعف در بخش کشاورزی و گرایش‌های مختلف آن، از روستاها به شهر مهاجرت کرده و چون به‌دلیل نداشتن تخصص، مهارت و تحصیلات نمی‌توانستند در بخش رسمی شاغل شوند در بخش‌های غیررسمی همچون دست‌فروشی و غیره مشغول به‌کار شده‌اند.

وی با اشاره به اینکه فربهی در حوزه اشتغال بخش خدمات آن هم به‌صورت غیر رسمی بیانگر ساختار تولید معیوب در کشور است عنوان کرد: این ساختار معیوب باعث شده توزیع شاغلان نیز به‌صورت نامناسب انجام شود.

این عضو هیئت‌علمی دانشگاه اهواز در پاسخ به این پرسش که با توجه به شرایطی که ما در فضای اشتغال در کشور شاهد آن هستیم آیا درآمدزایی و پایداری اقتصادی مشاغل اشتغالی‌در مقایسه با مشاغل دیگر قابل قیاس است؟ تقویت بخش خدمات چه تأثیری بر کاهش نرخ بیکاری در کوتاه‌مدت و بلندمدت می‌تواند داشته باشد؟

حجم تجارت غیرنفتی فراهم می‌کند.

پیمان پولی بین ایران و روسیه که اخیراً عملیاتی شده، امکان استفاده از ارزهای ملی دو کشور را در مبادلات تجاری فراهم کرده. این پیمان بر اساس نرخ توافقی بازار از تجاری عمل می‌کند و نیاز به استفاده از ارزهای خارجی مانند دلار را از بین می‌برد. این اقدام نه تنها هزینه‌های مبادلات را کاهش می‌دهد، بلکه وابستگی دو کشور به سیستم‌های مالی بین‌المللی را نیز کم می‌کند. ایران و روسیه در حال همکاری براند توسعه ارزهای دیجیتال بانک مرکزی (CBDC) و دارایی‌های توکن‌شده هستند. این همکاری به دو کشور امکان می‌دهد تا از فناوری‌های نوین مالی برای تسهیل مبادلات بین‌المللی

تصریح کرد: به‌دلیل اینکه عمده مشاغل ایجادشده در بخش خدمات، غیر تخصصی و غیررسمی است، اگر هم رشد کند، حاصل تورم و از جیب مردم است، زیرا بخش‌های تولیدی ما در دو حوزه عنوان‌شده صنعت و کشاورزی تولید کافی ندارند پس نتیجه آن فربه شدن بخش خدماتی است که محصولی تولید نمی‌کند بنابراین دولت ناچار به استقراض است تا آن را به نقدینگی تبدیل کرده و وارد جیب مردم کند تا این چرخه ایجاد شود.

افقه با ابراز اینکه اصلاح این ساختار معیوب نیازمند توجه به دو حوزه تولیدی دیگر است عنوان کرد: با تقویت این دو بخش در راستای تأمین نیاز داخلی و صادراتی، بخش مازاد از نیروی کار شاغل در حوزه خدمات نیز خود به خود به این دو بخش انتقال پیدا می‌کند.

وی عنوان کرد: تا زمانی که تولید کالاهای فیزیکی‌مان در دو بخش صنعت و کشاورزی به اندازه کافی نباشد، این فربهی اشتغال در بخش خدمات و مشکلات آن ادامه‌دار خواهد بود. وی در پاسخ به این پرسش که آیا افزایش مشاغل خدماتی می‌تواند به افزایش نابرابری‌های اقتصادی منجر شود گفت: الزاماً اینگونه نیست اتفاقاً چون در پی اقتصاد نفتی به دو بخش صنعت و کشاورزی در کشور توجه نشده و در این دو بخش شاهد رکود هستیم؛ اشتغال درآمدزایی و پایداری بخش خدمات به‌ویژه اشتغال به‌صورت غیر رسمی برای روستاییان مهاجر ایجاد شده، توانسته بخشی از فقر این جوامع را جبران کند؛ یعنی بیشتر کشاورزان روستایی به شهرها

پول دیجیتال ایران و روسیه، تحولی بزرگ در نظام مالی بین‌المللی

کشورهای تحت تحریم تبدیل شوند.

به گزارش ایما، عملیاتی شدن پول دیجیتال مشترک ایران و روسیه و اتصال شبکه‌های پرداخت دو کشور، گامی بزرگ به سوی تحریم‌زدایی و تقویت روابط اقتصادی است. این اقدام نه‌تنها چالش‌های ناشی از تحریم‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه زمینه را برای گسترش تجارت غیرنفتی و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای فراهم می‌کند. با ادامه این همکاری‌ها، ایران و روسیه می‌توانند به الگوی برای دیگر کشورهای تحت تحریم تبدیل شوند و آینده‌ای روشن را برای اقتصاد دو کشور رقم بزنند. این تحولات نویدبخش آینده‌ای است که در آن مبادلات مالی بدون محدودیت و با کمترین هزینه انجام می‌شود.

استفاده کنند. با توجه به تحریم‌های بین‌المللی، این اقدام می‌تواند راه‌حلی مؤثر برای دور زدن محدودیت‌های مالی باشد. پیش‌بینی می‌شود که این سیستم تا سال ۲۰۲۵ به طور کامل عملیاتی شود. *چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو با وجود پیشرفت‌های چشمگیر، چالش‌هایی مانند نگرانی‌های امنیتی، هزینه‌های بالای فناوری و نیاز به هماهنگی بیشتر بین دو کشور وجود دارد. با این حال، فرصت‌های ایجاد شده توسط این همکاری‌ها، مانند کاهش وابستگی به دلار و افزایش حجم تجارت غیرنفتی، بسیار امیدوارکننده است. ایران و روسیه با ادامه این همکاری‌ها می‌توانند به الگویی برای دیگر

سیاست جدید ارزی؛ از مهار کم‌اظهاری تا افزایش بازگشت ارز صادراتی

سیاست می‌گذرد، انتظار می‌رود با آغاز رسمی آن در بهمن‌ماه، روند بازگشت ارز صادراتی بهبود چشمگیری پیدا کند. در این چارچوب، لازم است نظارت دقیق‌تر بر عملکرد صادرکنندگان صورت گیرد و ابزارهای کنترلی همچون سامانه‌های هوشمند ارزی و تجاری تقویت شوند تا از تلافیات احتمالی جلوگیری شود.

به‌نظر می‌رسد، با اجرای سیاست جدید ارزی، کشور در مسیر کاهش ناترازی تجاری و بازگشت منابع ارزی به چرخه رسمی اقتصاد گام‌های بلندی برداشته است. اکنون باید منتظر نتایج این سیاست در ماه‌های آینده بود.

بازگردانند. حالا با اجرای کامل سیاست جدید ارز، دیگر بهانه‌ای برای تخلف یا تأخیر در بازگشت ارز یاسودجویی از رویه‌های نامتعارف وجود ندارد.
اهداف سیاست جدید، بازگشت تعادل به تجارت غیرنفتی

سیاست جدید ارزی، با تأکید بر شفافیت در بازگشت ارز صادراتی و کاهش کم‌اظهاری، می‌تواند به ایجاد تعادل بین واردات و صادرات غیرنفتی کمک کند. این تعادل، به معنای رشد پایدارتر اقتصاد و کاهش فشار بر ذخایر ارزی کشور خواهد بود.

اکنون که چند هفته‌ای از اجرای آزمایشی این

سوءاستفاده از کارت‌های یک‌بار مصرف و کم‌اظهاری از بین می‌رود.

افزایش بازگشت ارز صادراتی، در شرایطی که نرخ رسمی جذابیت بیشتری برای صادرکنندگان ایجاد کند، آن‌ها ملزم خواهند بود ارز حاصل از صادرات خود را به سامانه رسمی برگردانند.

■ **پایان بهانه‌ها برای صادرکنندگان بزرگ** طبق این‌نامه بازگشت ارز صادراتی و تبصره ذیل بند ۱ ماده هشت این آیین‌نامه، صادرکنندگان بزرگ پتروشیمی، پالایشی، فولاد و فلزات رنگین، فرآورده‌های نفتی موظف هستند ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات خود را به سامانه رسمی

اجرا شده و قرار است از ابتدای بهمن‌ماه به طور رسمی رونمایی شود، می‌تواند به حل این مشکلات کمک کند.

■ **کاهش ناترازی گمرکی؛ رویکردی که باید تداوم یابد**

بررسی‌ها نشان می‌دهد که میزان ناترازی گمرکی، که سال گذشته حدود ۱۸ میلیارد دلار بود، امسال به حدود هشت میلیارد دلار کاهش یافته است. این کاهش، حاصل اقدامات نظارتی و اصلاحات صورت‌گرفته در سیاست‌های ارزی و تجاری است. اگر این روند در چارچوب سیاست جدید ارزی ادامه یابد،

سیهرغرب، گروه اقتصادی؛ با توجه به سازوکار عرضه و تقاضایی در سیاست جدید ارزی، بایستی آثار اولیه اجرای آن در کم‌اظهاری صادرات و افزایش بازگشت ارز صادراتی و در نتیجه کاهش ناترازی گمرکی نمود پیدا کند.

یکی از چالش‌های اصلی در نظام اقتصادی کشور طی سال‌های اخیر، عدم بازگشت کامل ارزهای صادراتی و کم‌اظهاری صادرات بوده است. این دو معضل، تا حد زیادی به وجود کارت‌های یک‌بار مصرف بازرگانی و اختلاف میان نرخ ارز رسمی و غیررسمی مرتبط است. سیاست جدید ارزی که در حال حاضر به‌صورت آزمایشی

زیان انباشته یا FATF؛ مانع ارتباط با بانک‌های دنیا کدام است؟

متصل شده در نتیجه هر کسی که عضو این شبکه است به شبکه ما هم متصل شده و بالعکس بانک‌های ایرانی هم می‌توانند با آن بانک‌ها متصل شوند.

چنانکه در آن زمان ۱۰۶ بانک غیر روسی در ۱۳ کشور و همه شعب بانک‌های روسیه به پیام‌رسان ایران متصل شده بودند. همچنین شهروبر ماه سال گذشته محمدصادق قنادزاده، معاون ارتقای کسب و کارهای بین‌المللی سازمان توسعه تجارت گفت که در سال ۲۰۲۲، ۴۰ درصد صادرات و ۳۵ درصد واردات کشور مربوط به پنج کشور عضو بریکس، بوده است.

این اقدامات در شرایطی اتفاق افتاد که ایران همچنان در فهرست سیاه fatf قرار داشته و تحریم‌های آمریکا نیز از زمان خروج ترامپ از برجام بازگشته است.

داغ شدن موضوع fatf باعث شده تا برخی همه مشکلات بانکی موجود در کشور را به fatf ربط داده و عضویت در این نهاد را حلال این مشکلات محسوب کنند.

محمدمهدی بهکیش، اقتصاددان می‌گوید «اگر مشکل fatf حل نشود، ایران نمی‌تواند حتی با اعضای بریکس و کشورهایی همچون چین و روسیه به هم فعالیت اقتصادی داشته باشد.» رئیس وقت کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس گفته بود «اگر لوايح مرتبط با fatf تصویب نشود بانک‌های روسیه هم با ما همکاری نمی‌کنند.»

در حالی که بهمن ماه سال ۱۴۰۱ معاون بین‌الملل بانک مرکزی گفت که شبکه پیام‌رسان روسیه به شبکه پیام رسان ایران

ولی‌الله سیف، می‌گوید «صورت‌های مالی بانک‌های ایران توسط بانک‌های خارجی قابل پذیرش نیست.» زیرا در کنار کسری‌های بانکی، استانداردهای حاکمیت شرکتی و حداقل‌های نسبت‌های مالی در بانک‌ها را رعایت نکرده‌ایم. طبق آمارهای منتشرشده در صورت‌های مالی بانک خاورمیانه این بانک در حال حاضر بیش از ۶ هزار میلیارد تومان زیان انباشته دارد. زیان انباشته یکی از بانک‌های کشور از ۳۰۰ هزار میلیارد تومان هم عبور کرده است. یک مقام ارشد بانک مرکزی نیز اخیراً گفته که وقتی برای گفت‌وگو به کشورهای دیگر می‌روند، خجالت می‌کشند صورت‌های مالی بانک‌های کشور را به‌دلیل کفایت سرمایه‌های پایین و بعضاً منفی و همینطور زیان انباشته بالا روی ميز مقامات بانکی آن کشورها بگذارند.

سرمایه پایین و زیان انباشته بالا مقابل بانک‌ها قرار دارد.

«ارتباط بانکی با دنیا بدون FATF ممکن نیست.» این نظر امیرحسین امین‌آزاد، عضو هیئت مدیره بانک خاورمیانه است. او می‌گوید «به‌دلیل نپذیرفتن قواعد fatf حتی پاسخ به ایمیل از سمت ایران را نمی‌دهند.»

در حال حاضر حل این مسئله به یکی از دستورکارهای مهم دولت چهاردهم تبدیل شده و بسیاری از دولتمردان نیز درباره ضرورت پیوستن به fatf برای ارتباط با بانک‌های دنیا صحبت کرده‌اند اما موضوع فقط fatf نیست.

رئیس اسبق بانک مرکزی معتقد است که «اگر تحریم‌ها یک شبه برداشته و fatf هم توسط ایران پذیرفته شود، باز هم نظام بانکی نمی‌تواند با بانک‌های جهانی ارتباط برقرار کند.»

معافیت مالیاتی به‌دلیل شرایط تورمی موجود در کشور لحاظ شده است

مشاغل خرد در مناطق مختلف، به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه‌یافته، عمل کند. این اقدام می‌تواند به ایجاد درآمد پایدار برای افراد کمک کند و در عین حال فشار مالی کمتری به آن‌ها وارد آورد. با توجه به اهمیت موضوع، مجلس شورای اسلامی افزود: هدف اصلی از تصویب این معافیت‌ها، کمک به کاهش فشارهای اقتصادی بر دوش کارمندان و مشاغل خرد است. این معافیت‌ها می‌تواند کمک زیادی به بهبود وضعیت مالی این افراد کند و از طرف دیگر به عنوان یک مشوق برای ایجاد

و گروه‌های مختلفی در آن حضور دارند. با توجه به مشکلات اقتصادی و تورم بالا، قشر کارمندان و مشاغل خرد باید مورد توجه قرار گیرند. این فشار از جامعه به‌ویژه در شرایط کنونی نیاز به حمایت‌های ویژه دارند، چرا که درآمد ثابت آن‌ها به‌راحتی نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای روزمره‌شان باشد. بنابراین، مجلس تصمیم گرفت تا معافیت‌های مالیاتی را برای این گروه‌ها افزایش دهد.

این نماینده مجلس شورای اسلامی افزود: هدف اصلی از تصویب این معافیت‌ها، کمک به کاهش فشارهای اقتصادی بر دوش کارمندان و مشاغل خرد است. این معافیت‌ها می‌تواند کمک زیادی به بهبود وضعیت مالی این افراد کند و از طرف دیگر به عنوان یک مشوق برای ایجاد

سیهرغرب، گروه اقتصادی؛ نایب رئیس دوم کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی مجلس به بیان توضیحاتی درباره تأثیر تصویب معافیت‌های مالیاتی و بالا بردن سطح این معافیت‌ها پرداخت. رحمان بامری، درباره معافیت‌های مالیاتی جدید برای کارمندان و مشاغل خرد در بودجه ۱۴۰۴ و دلایل تصویب این بند گفت؛ با توجه به شرایط تورمی و اقتصادی موجود در کشور حداقل بگیران مثل کارمندان و مشاغل خرد نیازمند حمایت دولت هستند و تولید کنندگان نیز به‌دلیل شرایط سخت موجود در کشور بایستی مورد حمایت قرار بگیرند.

وی در ادامه اظهار کرد: جامعه ما متکثر است

اقتصادی